

Widad Atena FARAGALLA
Faculty of Economics and Business Administration,
University Babes-Bolyai, Cluj-Napoca, Romania

STEREOTYPES REGARDING ACCOUNTING PROFESSION: AN EMPIRICAL STUDY

Empirical
studies

Keywords

accounting profession,
stereotypes,
traditional,
business professional.

JEL Classification

M41

Abstract

The current article highlights the main stereotypes associated with the accounting profession, the traditional accountant stereotype and the business professional stereotype. Although the business professional stereotype is not that commonly used when referring to the accounting profession, lately it started to have its own 'voice'. To see what is the image that this profession has in Romania, we will investigate through this empirical study, which is based on a questionnaire, the accounting profession using two main directions so we can find out: if the professional accounting has the features of the traditional stereotype in the respondents conception or if the profession is seen through the features of the business professional stereotype.

Articolul de fa evideniaz principalele stereotipuri asociate cu profesia contabil , stereotipul contabilului tradi ional i stereotipul contabilului om de afaceri. De i stereotipul contabilului tradi ional nu este atât de des folosit în rela ie cu profesia contabil , în ultima vreme a început s î i fac din ce în ce mai sim یت prezen a. Pentru a vedea care este percep ia legat de această profesie la nivel de România vom investiga în cadrul acestui studiu empiric, pe baz de chestionar, profesia contabil din dou perspective pentru a afla: dac contabilul se pliaz pe stereotipul de profesionist introvertit i dominat de rutin sau dac este v zut ca un om de afaceri, consultant, care poate s ofere solu ii propice i oportune.

1. Introducere

Prezentul articol tratează subiectul stereotipurilor asociate cu profesia contabil, mai exact stereotipul contabilului tradițional și stereotipul contabilului om de afaceri, aceste două stereotipuri fiind cele care se asociază cel mai adesea cu profesia de contabil. Tema este cel puțin interesantă, dacă stăm să ne gândim că discutăm despre imaginea pe care o publicul despre această profesie precum și imaginea pe care o au profesioniștii contabili despre profesia din care fac parte.

Acest subiect este unul de actualitate și oportun, având potențialul de a suscita interesul în vederea aprofundării lui la nivel de cadru național. Cu toate că la nivel internațional subiectul este dezbătut, iar în literatura de specialitate se regăsesc numeroase articole care tratează acest temă, la nivel de România subiectul nu este la fel de exploatat. De aceea, prin aplicarea unui chestionar am dorit să vedem care este, în realitate, imaginea pe care profesioniștii contabili o au față de profesia din care ei fac parte.

Aadar, în cele ce urmează am realizat o revizuire a literaturii de specialitate, cu scopul de a prezenta studii relevante din domeniu, care au prezentat o descriere a celor două stereotipuri asociate cu profesia contabilă. Lucrarea continuă cu explicarea metodologiei de cercetare care este urmată de prezentarea rezultatelor obținute. Concluziile, limitele și perspectivele reprezintă sunt prezentate în ultima parte a lucrării.

2. Dezbateri în literatura de specialitate

Așa cum am amintit și mai sus cele două stereotipuri asociate cel mai adesea cu profesia de contabil sunt stereotipul contabilului tradițional și stereotipul contabilului om de afaceri. Primul stereotip amintit este cel care este asociat cel mai adesea cu această profesie și cel mai discutat în literatură (Smith și Briggs, 1999). În total contrast cu primul stereotip, dar păstrându-l în același timp o parte din trăsăturile sale, se află stereotipul contabilului om de afaceri, care abia acum începe să își facă simțită prezența (Wessels și Steenkamp, 2009).

Stereotipul *contabilului tradițional* prezintă profesionistul contabil ca pe o persoană introvertită, precaută, meticuloasă, sistematică, plictisitoare și care nu are abilități și nici dorința de a fi lider, de a se implica. Mai presus de toate acestea, prima trăsătură care este menționată în relație cu profesionistul contabil în cadrul acestui stereotip este aceea că trebuie să fie neapărat bărbat, fapt care nu se verifică întotdeauna. Cel mai adesea un contabil este vădit ca un polișt corporativ, o persoană care verifică cu foarte mare atenție cifrele și care se pricepe foarte bine la a

face a ceva. Nu degeaba noțiunea de număr tor de boabe este atât de des asociată cu această profesie (Albu et al, 2011; Hunt et al, 2010).

Venind să contrazică acest stereotip și aflându-se la polul opus, este stereotipul *contabilului om de afaceri*, cel care deși împrumută o parte din trăsăturile contabilului tradițional (cele legate de analiza numerică și meticulozitate) adaugă o gamă variată de alte trăsături, care face din contabil un veritabil lider. Printre aceste noi trăsături se numără o atitudine proactivă, abilități de comunicare puternice, capacitatea de a găsi soluții pentru orice problemă, o gândire strategică, cunoștințe despre mediul de afaceri și nu în ultimul rând să aibă simțul umorului și să fie vesel (Carnegie și Napier, 2010; Murdoch, 2011).

Aadar, imaginea despre profesioniștii contabili văzută prin prisma stereotipului contabilului tradițional este cel puțin învechită. În prezent cea mai acurat reprezentarea profesionistului contabil este stereotipul contabilului om de afaceri. Cu toate că este dificil de schimbat un stereotip, dacă luăm în considerare cât de rigide sunt la modificare, trebuie să depășim această etapă și să aducem îmbunătățiri în imaginea profesionistului contabil.

3. Metodologie

Cercetarea din articolul de față este cantitativă și a presupus aplicarea unui chestionar cu întrebări închise unui eșantion aleatoriu format din profesioniști contabili care activează în diferite arii ale economiei. Chestionarul a fost trimis folosind adresele de internet ale profesioniștilor contabili, aceste informații fiind preluate de pe site-ul de internet al Camerei auditorilor Financiari din România și a Corpului Experților contabili din România, informații care sunt evident publice.

Trimiterea chestionarului s-a realizat utilizându-se aplicația Google Forms, aadar acesta a fost completat electronic de către respondenți. Rata de răspuns se află în jurul procentului de 10%.

În cadrul chestionarului elaborat au fost incluse două segmente. Primul segment urmărește adunarea de informații demografice despre respondenți pentru a putea crea o imagine de ansamblu asupra eșantionului analizat (vârsta, gen, nivel de experiență, domeniu economic în care activează), în timp ce al doilea segment urmărește adunarea de informații cu privire la impresia profesioniștilor contabili legată de imaginea profesiei din care fac parte, dar și de a testa anumite teorii care se vehiculează în literatura de specialitate în relație cu imaginea profesiei.

În răspunsurile oferite, respondenții au folosit scala Likert cu cinci trepte (în cazul a unei întrebări dintr-un total de 11), iar în cazul celorlalte întrebări

acestia au avut de ales între diferite variante de răspuns. În cadrul chestionarului nu a fost inclus spațiu facultativ pentru exprimarea opiniei de către respondenți.

Perioada de colectare a datelor a fost 10 ianuarie - 15 aprilie 2015 cu un rezultat de 63 de răspunsuri. Odată încheiată această perioadă s-a putut reliefa și profilul respondentului. Deși poate pare prea vag, respondenții sunt persoane cu vârste cuprinse între 26-60 de ani și de aici se vede varietatea anilor de experiență, care activează în principal în domeniul serviciilor de contabilitate (în proporție de 54%) Majoritatea respondenților sunt de genul feminin, 73% în timp ce 27% din respondenți sunt bărbați.

Elementul a fost alcătuit exclusiv din experți contabili și auditori și pentru că am dorit să obținem un răspuns cât mai clar cu privire la tema în discuție, întrebările au fost cât se poate de directe.

4. Analiza datelor, rezultatelor obținute și discuțiile aferente

4.1 Date demografice

Așa cum am specificat mai devreme, elementul format din cei 63 de respondenți este foarte variat în ceea ce privește vârsta, anii de experiență sau domeniul în care activează profesioniștii contabili. În fig.1 și fig. 2 se pot observa detalii legate de toate aceste aspecte.

1.1 Date tehnice

Scopul aplicării acestor întrebări a fost de a afla în primul rând care este perceperea, imaginea pe care o au profesioniștii contabili despre profesia din care fac parte, iar în al doilea rând și mai degrabă ca un scop secundar, de a testa anumite propuneri, teorii din literatura de specialitate.

Prima întrebare legată de subiectul cercetării de față, adresată respondenților se referă la importanța profesiei contabile pentru mediul economic, respondenții trebuind să aprecieze pe o scală de la 1 la 5 (1-deloc important, 5-foarte important) importanța profesiei contabile pentru mediul economic. Niciunul dintre respondenți nu a apreciat că profesia contabilă nu ar fi importantă pentru mediul economic, singurele opțiuni selectate pe scala Likert fiind 4 și 5. Așadar, în proporție de 78% respondenții au apreciat că profesia este foarte importantă pentru mediul economic, respectiv, 22% au apreciat că este importantă.

A doua întrebare adresată solicită respondenților să aleagă acele caracteristici care cred că se asociază cel mai bine cu această profesie având la dispoziție 7 variante de răspuns: plictisitoare, redundant, interesant, este necesară creativitatea, contabilul

este un consultant al companiei, contabilul trebuie să fie priceput în inginerii financiare sau/ contabilul este util companiei în care își desfășoară activitatea, fiind om al cifrelor. Cea mai mare pondere au avut-o varianta *c* (interesant) -24%, varianta *g* (util companiei, fiind om al cifrelor)-26%, varianta *e* (contabilul este un consultant al companiei)- 21% și varianta *d* (este necesară creativitatea) -17% (Fig. 3).

Următoarea întrebare dorește să se descopere, din punctul de vedere al profesioniștilor, care sunt abilitățile pe care acestea trebuie să le dețină, în practicarea acestei profesii. Respondenții au fost rugați să aleagă dintr-o serie de calități, patru, pe care ei le consideră cele mai importante. Atenția la detalii, responsabilitatea, capacitatea de a rezolva probleme, meticulozitatea și gândirea strategică au fost variantele alese cel mai des de către respondenți cu procente de 23%, 22%, 18% și respectiv 10% (Fig. 4).

Întrebarea în cauză este poate cea mai importantă din acest interviu, ea având strâns legătură cu ceea ce literatura de specialitate afirmă despre profesia de contabil, prin intermediul celor două stereotipuri, cel al contabilului tradițional și cel al contabilului om de afaceri, implicat în compania la care lucrează. Astfel, respondenții au fost rugați să aleagă între cele două stereotipuri, pe acela care se apropie cel mai mult de imaginea pe care o au ei construită în minte, despre profesia de contabil. Ca atare, 48% dintre respondenți au asociat contabilul cu stereotipul tradițional, în care acesta este o persoană meticuloasă, fixat pe cifre, plictisitoare, rece, în timp ce 52% dintre respondenți au afirmat despre contabil că se apropie mai mult de stereotipul omului de afaceri, acesta fiind comunicativ, implicat, proactiv, versatil.

Strâns legat de întrebarea de mai sus este următoarea întrebare care verifică dacă o teorie susținută de către literatura de specialitate și anume, că dacă ar fi în postura să recruteze un contabil, persoana în cauză tinde să favorizeze candidatul a cărui imagine se apropie cel mai mult de stereotipul pe care recrutorul îl are în minte. Respondenții au afirmat în proporție de 70% că ar favoriza persoana care se apropie cel mai mult de stereotipul pe care ei îl agreează, iar în proporție de 30% au răspuns evident negativ.

Teoria stereotipului afirmă că, membrii unui grup care are o imagine negativă în ochii publicului încearcă să schimbe imaginea sau măcar să o îmbunătățească. Astfel, respondenții au fost întrebați dacă, cred că imaginea noastră pe care profesia de contabil o are, poate fi schimbată, adică, dacă publicul poate fi determinat să privească această profesie ca fiind una dinamică și interesantă. 87% dintre respondenți sunt încrezători

c acest stereotip poate fi schimbat, în timp ce 13% au r spus negativ.

O alt teorie sau poate fi numit m car sugestie care se reg se te în literatura de specialitate este aceea c dac titlatura profesiei ar fi schimbat în 'consultant' sau 'furnizor de servicii financiare, imaginea profesiei s-ar schimba i ea în bine. P rurile sunt împ rite în acest caz, 52% dintre responden i fiind de p rere c această schimbare ar avea efectul dorit, în timp ce 48% sunt de p rere c nu va produce nici o modificare.

2. Concluzii, limite ale cercet rii i premise pentru viitoare cercet ri

Scopul acestui articol a fost s afl m modul în care este privit profesia de contabil de c tre utilizatorii situa iilor financiare studiind literatura de specialitate, precum i de c tre profesioni tii contabili, cei care sunt direct implica i i care produc situa iile financiare folosite de c tre utilizatori. Literatura de specialitate ne ofer dou perspective asupra profesiei de contabil prin intermediul a dou teorii care sunt diametral opuse.

Imaginea contabilului a fost i continu s fie una a unei persoane care nu interac ioneaz foarte mult, care este preocupat de acurate ea datelor pe care le prelucreaz , poate prea preocupat, o persoan rece i antisocial . Poate c este i vina industriei cinematografice care continu s creeze această imagine în filme, ori de câte ori se ive te ocazia. Sau, poate c este vorba de oameni în general, de utilizatorii informa iei produs de c tre contabili, care nu vor s vad dincolo de această imagine i care atribuie cu u urin stereotipul ori de câte ori întâlnesc o persoan din acest domeniu profesional.

Din ceea ce am putut observa, p rurile sunt împ rite, se acord crezare ambelor stereotipuri, dar lucrurile se îndreapt spre direc ia schimb rii ideii de contabil tradi ional, orientându-se spre cea a contabilului proactiv. De i se afirm de c tre responden i i în cadrul interviului c , contabilul trebuie s aib multe abilit i, tot ace ti responden i se împart în dou tabere atunci când vine vorba de a asocia un anumit stereotip cu profesia din care fac i ei parte.

Limitele acestei cercet ri sunt multiple. În primul rând e antionul care este relativ mic, reprezint o

limit principal a acestui studiu. Refuzul de a lua parte la un astfel de studiu este principalul motiv pentru care chestionarul nu a fost completat de mai mul i responden i.

O alt limit , este aceea de a ne fi bazat în analiza literatura de specialitate doar pe surse interna ionale, dar lipsa articolelor pe această tem în literatura de specialitate roman , a fost principalul motiv. O alt limit este dat de faptul c , chestionarul este format doar din întreb ri închise, care au predispus respondentul c tre sugestibilitatea implicit care decurge din întreb rile de tip gril .

Ca premise pentru viitoare cercet ri amintim extinderea e antionului la un num r cât mai mare de profesioni ti contabili pentru o cât mai mare acurate e precum i folosirea unui instrument de cercetare combinat (interviu i chestionar) i includerea în cadrul chestionarului i a întreb rilor deschise.

Referințe

1. Albu et al (2011), A framework for the analysis of the stereotypes in accounting, *World academy of science, engineering and technology*, vol:5
2. Carnegie, D., and Napier, C. (2010), *Traditional accountants and business professionals: Portaying the accounting profession after Enron*, *Accounting, organization and society* 35, (2010) 360-376
3. Hunt, S.C., Falgiani, A.A. and R.C. Intrieri, The nature and origins of students' perceptions of accountants, *Journal of Education for Business*, vol. 79, no. 3, 2004, pp. 142-148
4. Murdoch, L. (2011), Are there particular personality types who excel as accountants and what are the common characteristics of a successful professional?, *CA magazine, Professions*
5. Smith, M. and Briggs, S. (1999), From Bean Counter to action hero: Changing the image of the accountant, *Management accounting*, jan 1999; 77, 1; Proquest central, pg. 28
6. Wessels, P., and Steenkamp, L. (2009), An investigation into student's perception of accountants, *Meditari accountancy research*, vol 17, no. 1, p. 117-13

Figuri

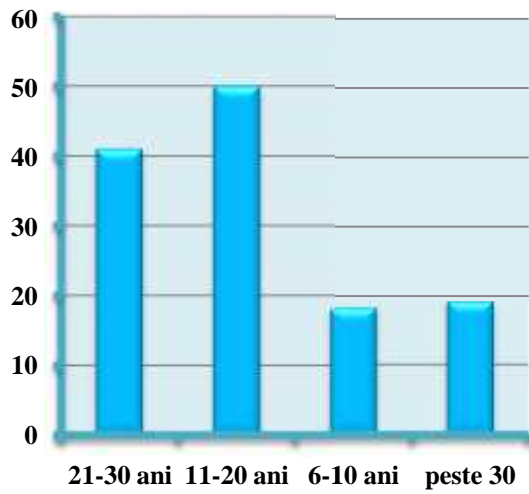

Fig. 1 Nr. ani de experiență

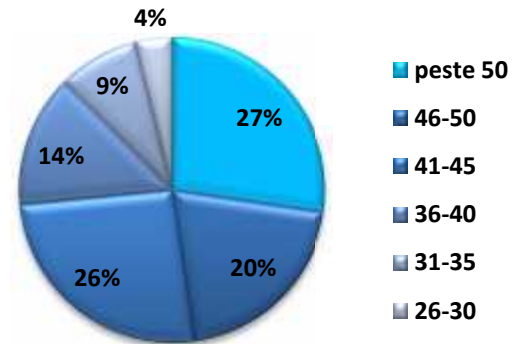

Fig. 2 Vârsta

Sursa: Proiec ia autorului

Care este p rerea dvs. despre profesia de contabil

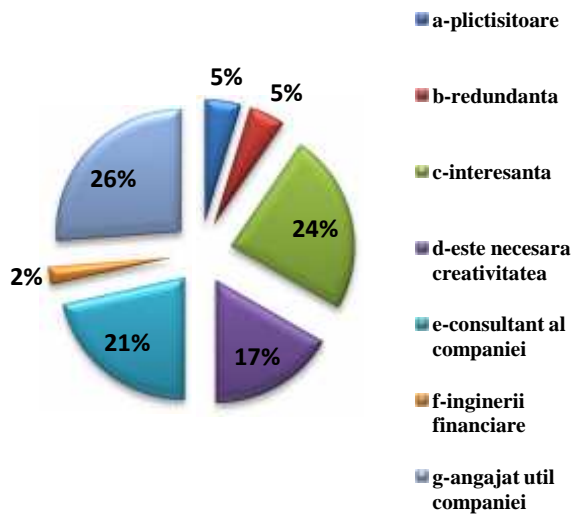

Fig. 3 P rerea despre profesie

Care credeți că sunt cele mai importante 4 calități pe care trebuie să le poseze un contabil

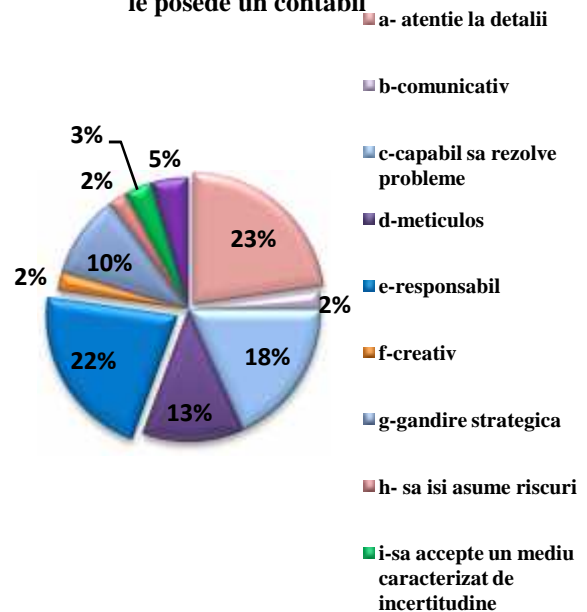

Fig. 4 Calitațile unui profesionist contabil

Sursa: Proiec ia autorului